

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Bohuslavy Drahošové a soudců JUDr. Jany Záviské a JUDr. Petra Indráčka v právní věci žalobců **a) P. M. a b) A.M.**, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení** se sídlem Praha 5, Křížová 25, o žalobách proti rozhodnutím ze dne 20.10.2011 a č., **o jednorázové peněžní částce podle zákona č. 172/2002 Sb.,**

t a k t o :

- I. Žaloby **se z a m í t a j í.**

II. Žádný z účastníků **n e m á právo** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í:

Rozhodnutími ze dne 20.10.2011 č. X a č. X žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení přiznala každému z žalobců jednorázovou peněžní částku ve výši 6.000,- Kč za dobu odvěčení A. M. od 18.11.1954 do 24.12.1954 podle § 5 odst. 2 zákona č. 172/2002 Sb. a zároveň zamítla žádost žalobců o poskytnutí jednorázové částky za dobu od 25.12.1954 do 31.12.1977. V odůvodnění těchto rozhodnutí žalovaná uvedla, že oba žalobci dne 5.12.2002 uplatnili nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb. za odvěčení A. M., nar. X do Svazu sovětských socialistických republik (žalobce a/ jako jeho syn a žalobkyně b/ jako jeho manželka). Žalobci stanovili ve své žádosti počátek odvěčení otce a manžela do SSSR dnem 26.7.1949, konec odvěčení nevymezili a pouze uvedli, že toto datum dnes není známo. Poté, kdy u Okresního soudu v Jeseníku proběhlo řízení o prohlášení A. M. za mrtvého, byl žalované doručen úmrtní list vystavený dne 19.11.2004, podle něhož A. M. zemřel dne 1.1.1978. Poté žalobci požádali o poskytnutí jednorázové částky až do dne 31.12.1977. Žalovaná po provedeném řízení vydala dne 22.2.2005 rozhodnutí, kterým každému z žalobců přiznala jednorázovou peněžní částku ve výši 312.000,- Kč za odvěčení A. M. v době od 2.8.1949 do 17.11.1953 a zároveň zamítla jejich žádost za dobu od 26.7.1949 do 1.8.1949 a od 18.11.1953 do 31.12.1977. K žalobě obou žalobců Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 16.2.2006 sp. zn. 22Ca 418/2005 zrušil výrok rozhodnutí žalované v zamítavé části pro vady řízení a věci žalované vrátil k dalšímu řízení. V průběhu dalšího řízení žalovaná vydala rozhodnutí ze dne 22.6.2006, kterým žalobcům přiznala jednorázovou peněžní částku ve výši 72.000,- Kč každému z nich za další prokázanou dobu odvěčení A. M. od 18.11.1953 do 14.11.1954 a žádosti žalobců o poskytnutí jednorázové peněžní částky za dobu 26.7.1949 do 1.8.1949 a za dobu od 18.11.1954 do 31.12.1977 zamítla. Žalovaná v odůvodnění svých rozhodnutí odkázala na doklady dohledané na Generální prokuratuře Ruské federace a předložené v průběhu správního řízení Úřadem dokumentace a vyšetřování zločinu komunismu Služby kriminální policie a vyšetřování, z nichž bylo zjištěno, že A. M. byl vojenským tribunálem vojenské části 28990 dne 6.5.1950 na základě § 58-1b trestního zákona RSFSR odsouzen k odnětí svobody k trvání 25 let v nápravném pracovním táboře a ke ztrátě občanských práv na 5 let, propadnutí majetku a ke ztrátě vojenské hodnosti poručík. Usnesením Vojenského kolegia Nejvyššího sovětu SSSR ze dne 17.11.1954 byl rozsudek Vojenského tribunálu změněn, jednání bylo překvalifikováno z trestného činu vlastizrady na trestný čin

nenastoupení do služby bez vážných důvodů při převedení na území SSSR; byl mu zmírněn trest odnětí svobody na 10 let bez ztráty občanských práv a v další části byl rozsudek ponechán beze změn. Současně bylo tímtéž usnesením Vojenského kolegia vysloveno, že se na A. M. vztahuje amnestie ze dne 27.3.1953. Na základě uvedeného usnesení Vojenského kolegia Nejvyššího soudu SSSR ze dne 17.11.1954, kterým bylo rozhodnuto o amnestii a propuštění A. M. z tábora, přiznala žalovaná žalobcům jednorázovou peněžní částku do dne 17.11.1954. Pokud žalobcům zamítla jejich žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky za dobu od 18.11.1954 do 31.12.1977, vycházela z toho, že nebyly zjištěny skutečnosti svědčící tomu, že by se po propuštění z tábora A. M. zdržoval na území SSSR nuceně. K podané žalobě obou žalobců Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 25.10.2007 č.j. 22Ca 471/2006-40 výroky napadených rozhodnutí žalované, pokud jimi byly zamítnuty žádosti žalobců o poskytnutí jednorázové peněžní částky za dobu od 18.11.1954 do 31.12.1977, pro vady řízení zrušil. V uvedeném rozsudku krajský soud zavázal žalovanou, aby zajistila, resp. alespoň se pokusila zajistit úřední překlad rozhodnutí Nejvyššího soudu SSSR ze dne 17.11.1954 včetně toho, kdy toto rozhodnutí nabylo právní moci a kdy došlo k jeho výkonu, tedy kdy byl A.M. fakticky z pracovního tábora propuštěn. Za účelem zajištění úředního překladu uvedených dokumentů se žalovaná obrátila na konzulární oddělení Velvyslanectví ČR v Moskvě, požádala o přezkoumání a přešetření u Generální prokuratury Ruské federace a Hlavní vojenské prokuratury a současně požádala o prověření příslušných archívů Vojenského kolegia Nejvyššího soudu Ruské federace. S touto žádostí se obrátila také přímo na Velvyslanectví ČR v Moskvě, které jí sdělilo, že podle Ministerstva zahraničních věcí Ruské federace byl rozsudek nad A. M. Vojenským kolegiem Nejvyššího soudu SSSR dne 17.11.1954 změněn a jeho činnost překvalifikována z článku 58-1b trestního zákona RSFSR na bod d) článku 193-7 trestního zákona RSFSR, přičemž doba odnětí svobody mu byla snížena na 10 let a v souladu s tímto usnesením byl A. M. osvobozen od dalšího výkonu trestu na základě výnosu Prezidia Nejvyššího sovětu SSSR o amnestii ze dne 27.3.1953 a podle informací obdržených od vedení nápravně pracovního tábora AB-261B dne 24.12.1954 propuštěn na svobodu. Protože se žalované žádné další důkazy kromě uvedeného nepodařilo zajistit, došla k závěru, že dobu po 24.12.1954 již nemůže považovat za dobu odvezení ve smyslu zákona č. 172/2002 Sb.

Proti shora uvedeným rozhodnutím žalované podali oba žalobci včasnou žalobu, kterou se domáhali přezkoumání výroku rozhodnutí, jímž jim byla zamítnuta žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky za dobu od 25.12.1954 do 31.12.1977. Vytýkali žalované, že se stále opírá o stejné důkazy a nemá zájem připustit, že to byl stát, který se nezastal svých občanů a naopak naháněl své občany do spárů NKVD. Přestože byli od narození československými státními občany, stát se o ně nepostaral a po celou dobu žili ve zničené rodině. Žalobci o svém manželovi a otci nic neví a pokud se sami nepřesvědčí, pak ze strany Ruské federace ničemu nevěří. První žalobce doplnil svou žalobu podáním ze dne

12.12.2011 a v něm uvedl, že v průběhu správního řízení poukazoval na to, že předmětné rozhodnutí tribunálu, které si opatřila žalovaná, nebylo podle něj možné, neboť nemohlo být reálné, aby původní trestný čin A. M. dle tehdy platné legislativy SSSR překvalifikoval na „útěk“. Tyto informace žalobce zjistil od právníka – občana Ruské federace. Žalobce proto žádal o zajištění oficiálního vyjádření příslušného orgánu Ruské federace o tom, zda předmětná právní úprava umožňovala překvalifikovat trestný čin kontrarevoluce na trestný čin útěku. Vyzval žalovanou, aby požádala Nejvyšší státní zastupitelství ČR o zajištění posudku. Podle žalobce žalovaná nerespektovala závěry Krajského soudu v Ostravě uvedené v rozsudku ze dne 25.10.2007 sp. zn. 22Ca 471/2006 ani neprovedla důkazy navrhané žalobcem. Žalobce má za to, že pokud žalovaná tvrzení o propuštění A. M. z tábora dne 17.11.1954 neprokázala, náleží mu peněžité plnění bez omezení. Z uvedených důvodů považuje rozhodnutí žalované za nepřezkoumatelné a navrhoval, aby toto rozhodnutí bylo pro vady řízení zrušeno.

Žalovaná navrhovala zamítnutí žalob žalobců jako nedůvodných.

Krajský soud vycházel z napadených rozhodnutí žalovaného ze dne 20.10.2011 č. X a č. X a z připojených dávkových spisů žalobců, jakož i z připojeného spisu Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 22Ca 471/2006 a poté dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Při řízení o žalobě žalobců vycházel krajský soud z ust. § 65 a násl. s.ř.s., jakož i ze skutkového a právního stavu, který tu byl dán v době vydání žalobou napadených rozhodnutí, přičemž tato rozhodnutí přezkoumal v mezích žalobních bodů (ust. § 75 odst. 1, 2 s.ř.s.).

Z hlediska skutkových zjištění vztahujících se k nyní přezkoumávaným rozhodnutím žalované vzal krajský soud za prokázáno z připojeného spisu sp. zn. 22Ca 471/2006, že rozsudkem ze dne 25.10.2007 bylo zrušeno rozhodnutí žalované ze dne 22.6.2006 č.j. X a č.j. X ve výrocích II., pokud jimi bylo rozhodnuto o zamítnutí žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky žalobcům za dobu od 18.11.1954 do 31.12.1977. V tomto rozsudku krajský soud zavázal žalovanou, aby nechala vyhotovit překlad rozhodnutí Vojenského kolegia Nejvyššího soudu SSSR ze dne 17.11.1954, jímž byl A. M. i udělen trest odnětí svobody na 10 let a v další části byl rozsudek ponechán beze změn. Krajský soud také poukázal na to, že nebylo zjištěno, kdy toto rozhodnutí nabylo právní moci a zejména, kdy došlo k jeho výkonu, neboť pokud byl A. M. tímto rozhodnutím amnestován, není ověřeno, kdy fakticky byl propuštěn z pracovního tábora. Krajský soud k tomu dodal, že je otázkou, do jaké míry bude snaha žalované o zjištění této skutečnosti úspěšná, přesto však za daného skutkového stavu je nezbytné, aby se o to žalovaná minimálně pokusila.

Z dávkového spisu žalobce P. M. krajský soud dále zjistil, že je v něm založen překlad Nálezu Vojenského senátu Vrchního soudu SSSR č. 5n-09805, který projednal dne 17.11.1954 stížnost Nejvyššího státního zástupce SSSR proti rozsudku Vojenského tribunálu vojenského útvaru 26990 ze dne 6.5.1950 ve věci bývalého poručíka M. A. A. odsouzeného podle § 58-1b trestního zákona RSFSR za použití § 51 trestního zákona RSFSR – k uvěznění v nápravném pracovním táboře na dobu 25 let, se ztrátou práv na 5 let, konfiskaci veškerého majetku a odebrání vojenské hodnosti poručíka a tímto nálezem Vojenský senát Vrchního soudu SSSR rozhodl o překvalifikování jednání A. M. z § 58-1b trestního zákona na § 193-7d trestního zákona RSFSR a rozsudek nad ním vynesený tribunálem snížil na 10 let odnětí svobody v nápravném pracovním táboře s tím, že z rozsudku se vylučuje ztráta práv. V ostatním byl rozsudek ponechán beze změn a v závěru tohoto nálezu je uvedeno, že na základě výnosu Prezidia Nejvyššího sovětu SSSR ze dne 27.3.1953 o amnestii se A. M. od rozsudku osvobozuje. V témže správním (dávkovém) spisu je založeno sdělení Velvyslanectví ČR v Moskvě ze dne 21.11.2008 adresované žalované, v němž se uvádí, že v návaznosti na přípis žalované ze dne 28.7.2008 velvyslanectví sděluje, že obdrželo odpověď Ministerstva zahraničních věcí Ruské federace. Toto ministerstvo informovalo o tom, že rozsudek nad A. A. M. Vojenským kolegiem Nejvyššího soudu SSSR byl dne 17.11.1954 změněn a jeho činnost překvalifikována z článku 58-16 trestního zákona RSFSR na bod d) článku 193-7 trestního zákona RSFSR, přičemž lhůta odnětí svobody mu byla snížena na 10 let. Z překvalifikovaného rozsudku bylo dále vyřazeno zbavení odsouzeného jeho občanských práv. V témže sdělení se uvádí, že v souladu s usnesením vojenského kolegia byl A. M. osvobozen od dalšího výkonu trestu na základě výnosu Prezidia Nejvyššího Sovětu SSSR o amnestii z 27.3.1953 a podle informací obdržených od vedení nápravně pracovního tábora AB-261 byl propuštěn na svobodu dne 24.12.1954. Dále správní spis obsahuje překlad výňatku trestního zákona RSFSR z roku 1926 platného do roku 1961, a to bod 51. obecné části, ve kterém je upravena možnost připuštění odchylky – stanovení míry sociální ochrany pod nejnižší hranici v paragrafu odpovídajícímu danému trestnému činu a dále body 58 1. a 193 7. zvláštní části, z nichž první bod pojednává o kontrarevolučním činu a druhý bod o opakovaném útěku a o trestech za tento trestný čin. Z přípisu žalované adresovaného Velvyslanectví ČR v Rusku ze dne 2.6.2009 krajský soud zjistil, že žalovaná žádala uvedené velvyslanectví, aby zajistilo oficiální vyjádření příslušného orgánu Ruské federace (k námitce žalobce P. M.) o tom, zda tehdejší právní úprava umožňovala překvalifikovat trestný čin kontrarevoluce na trestný čin útěku. Tímto dotazem se žalovaná podle obsahu správního spisu opakovaně obracela nejen na Velvyslanectví ČR v Rusku, ale také Velvyslanectví Ruské federace v České republice. K jejím žádostem odpovědělo toliko Velvyslanectví ČR přípisem ze dne 1.7.2009 s tím, že požadavek žalobce na zajištění oficiálního vyjádření příslušného orgánu Ruské federace považuje s ohledem na vyjádření Ministerstva zahraničních věcí Ruské federace ze dne 21.11.2008 za bezpředmětný, neboť z tohoto vyjádření jednoznačně vyplývá, že A. M. byl propuštěn na svobodu dne 24.12.1954.

Podle ustanovení § 1 zákona č. 172/2002 Sb. se tento zákon vztahuje na občany České republiky, kteří jako českoslovenští občané bylo odvečeni do Svazu sovětských socialistických republik nebo do táborů, které měl Svaz sovětských socialistických republik zřízeny v jiných státech.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 téhož zákona oprávněnou osobou je fyzická osoba, která splňuje následující podmínky:

- a) byla odvečena do Svazu sovětských socialistických republik nebo do táborů, které měl Svaz sovětských socialistických republik zřízeny v jiných státech;
- b) v době odvečeni byla občanem Československa;
- c) je občanem České republiky;
- d) nebyla příjemcem nároků podle zákona Slovenské národní rady č. 319/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů;
- e) nebyla pravomocně odsouzena pro zločiny směřující proti demokratickému Československu a nebyla osobou státně nespolehlivou podle zákona č. 128/1946 Sb., o neplatnosti některých majetkově – právních jednáních doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících.

Podle ustanovení § 2 odst. 2 citovaného zákona zemřela-li osoba splňující podmínky podle odst. 1 nebo byla-li prohlášena za mrtvou, jsou oprávněnými osobami

- a) děti a manžel oprávněné osoby;
- b) rodiče oprávněné osoby.

V projednávané věci se oba žalobci domáhali svými žalobami zrušení výroku pod bodem II. napadených rozhodnutí, kterým byla jejich žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky ve smyslu shora citovaných zákonných ustanovení zamítnuta a to za dobu od 25.12.1954 do 31.12.1977. Oba žalobci v žalobě vytýkali žalované, že se stále opírá o stejné důkazy a že trvají na tom, aby žalovaná „schválila jednorázové odškodnění dle zákona č. 170/2002 Sb. od 25.12.1954 do 31.12.1977 pro nepřezkoumatelnost“. Žalobce P. M. tuto žalobu podáním ze dne 12.12.2011 upřesnil tak, že žalovaná, co se týče zamítavého výroku rozhodnutí, nedostatečně zjistila skutkový stav. Žalobce navrhoval a požadoval zajištění oficiálního vyjádření příslušného orgánu Ruské federace o tom, zda právní úprava umožňovala překvalifikovat trestný čin kontrarevoluce na trestný čin útěku. Tento žalobce také zpochybnil informace o amnestii A. M. a vytýkal žalované, že nerespektovala závěry rozsudku Krajského soudu v Ostravě ve věci vedené pod sp. zn. 22Ca 471/2006. S takto formulovanými žalobními body se krajský soud se zřetelem k výše citovaným listinným

důkazům neztotožňuje. V souladu s obsahem a závazným právním názorem vysloveným v rozsudku krajského soudu ze dne 25.10.2007 žalovaná opatřila úřední překlad rozhodnutí Vojenského senátu Vrchního soudu SSSR ze dne 17.11.1954, z něhož vyplývá výše citovaná překvalifikace trestné činnosti A. M. Možnost takovéto překvalifikace žalobce v průběhu správního řízení i v žalobě samotné popíral, ovšem na podporu svého tvrzení předložil žalované shora citovaný výňatek trestního zákona RSFSR z roku 1926. Z překladu pořízeného žalovanou však nelze dovodit uvedené tvrzení žalobce o nemožnosti překvalifikování uvedených trestných činů. Blíže žalobce v žalobě uvedl, že tyto informace získal od právníka – občana Ruské federace. Z obsahu správních spisů vyplynulo, že žádné písemné vyjádření či tvrzení takovéto osoby žalované předloženo nebylo. Naopak obsahem správního spisu žalobce bylo prokázáno, že se žalovaná opakovaně obracela, jak na Velvyslanectví ČR v Rusku, tak i na Velvyslanectví Ruské federace v Praze. Výsledkem těchto dotazů byla opakovaná odpověď Velvyslanectví ČR v Rusku, které odkázalo na vyjádření Ministerstva zahraničních věcí Ruské federace, z něhož jednoznačně vyplynulo, že A. M. byl na svobodu propuštěn dne 24.12.1954. Jestliže tedy žalovaná napadenými rozhodnutími do tohoto data dodatečně přiznala jednorázovou peněžní částku a za dobu od 25.12.1954 do 31.12.1977 žádost o poskytnutí této jednorázové peněžní částky zamítla, postupovala s výsledky provedeného dokazování. Tento závěr dle názoru krajského soudu nemohou změnit žalobcovy subjektivní pochybnosti o možném překvalifikování trestné činnosti A. M., včetně jeho amnestie a poukázání na to, že se těmito amnestiemi fakticky retušovaly „vraždy“ spáchané na věznicích.

Se zřetelem k výše uvedenému krajský soud žaloby žalobců jako nedůvodné v souladu s ust. § 78 odst. 7 s.ř.s. zamítl, přičemž rozhodl bez nařízení jednání v souladu s ust. § 51 odst. 1 s.ř.s.

Žádnému z účastníků nepřiznal soud právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobci v tomto řízení úspěch neměli a žalované žádné prokazatelné náklady v souvislosti s tímto řízením nevznikly (ust. § 60 odst. 1 s.ř.s.).

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě do dvou týdnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotovení u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí č. 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodu uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnuto doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Ostravě 24. ledna 2014

JUDr. Bohuslava Drahošová

předsedkyně senátu